

Végezetül két megjegyzés: a) hiányzik a nyelvtanból a leckékre lebontott grammatikai anyag, s hiányoznak a gyakorlatok; b) a nyelvtan végén a bács-szerémi ruszinok történelméről, irodalmáról, magyar nyelven írt válogatott bibliográfiát célszerű lett volna kibővíteni más nyelveken írt munkákkal is.

A nyelvkönyv fontos eszköze a magyarországi bács-szerémi ruszin nyelv és kultúra oktatásának. A szerző a Kárpát-medencei nyelvi értékek és interetnikus kapcsolatok árnyaltabb felmutatása, valamint Kelet-Közép-Európa népei hitelesebb megismerésének szándékával bocsátotta útjára a bács-szerémi ruszin nyelvkönyvet.

Medvigy Katalin

Jack London

The White Silence. Three Stories

A fehér csend.

Három elbeszélés

Corvina, Budapest, 1998, 102 p.

Edgar Allan Poe

The Black Cat. Three Stories

A fekete macska.

Három elbeszélés

Corvina, Budapest, 1999, 168 p.

A Corvina kiadó gondozásában megjelent két könyv neves írókat és igazi irodalmat kínál az angol nyelvet magas szinten elsajátítani igyekvő, igényes tanulóknak, olvasóknak. Jack London és Edgar Allan Poe írásai fordításban olvasva is nagyszerű élménnyel kecsegtetnek, hát még mekkora lehet az örömmünk, ha már az eredeti szövegekkel is próbálkozhatunk.

A kétnyelvű kiadványokban az idézett szerzők három-három elbeszélésével találkozhatunk, méghozzá mind az eredeti nyelven írott szövegekkel, mind pedig azok neves és gyakorlott fordítók által készített

műfordításaival. Jack London három elbeszélését Határ Győző (*Az élet törvénye; A fehér csend*) és Szász Imre (*Messze földön*), a Poe kötetét pedig Babits Mihály (*A fekete macska; A kút és az inga*) és Pásztor Árpád (*A Malström poklában*) fordításaiban ismerhetik meg a magyar olvasók. Az elsőt Sárík Györgyi, a másikat Tokaji András látta el jegyzetekkel.

A kötetek – amint ez a Poe kötetet válogató Tokaji András előszavából is nyilvánvalóvá válik – kettős céllal készültek: egyrészt a nyelvtanulást, a különböző nyelvi készségek fejlesztését kívánják segíteni, másrészt a fordítástechnikai jártasság elsajátítását igyekeznek szolgálni. A következőkben tehát ezt két, bizonyos szempontból összefüggő, ugyanakkor egymástól független alapcél szem előtt tartva szeretnénk a könyveket bemutatni és értékelni.

Mai nézeteink szerint a nyelvtanítás és nyelvtanulás célja az, hogy az idegen nyelvet tanulók megismerjék a nyelv használatának az adott nyelvközösségre jellemző sajátosságait, felfedezzék a szókinccs és a mondat szerkezet beszédsszituációtól és szociális szituációtól függő változásait, másszóval képessé váljanak a nyelven kompetens módon kommunikálni. A nyelvtanítás és nyelvtanulás mai állása szerint az élőnyelvhez közeli nyelvtudás és nyelvi készség elsajátításának egyik nélkülözhetetlen kelléke az autentikus szöveg; egyrészt azért, mert – lévén hogy egy másik kultúra tagjai számára készült – valóban segít közel kerülni az illető nyelvi közösséghez, másrészt azért, mert bőséges nyelvi anyagával szinte kimeríthetetlen tanulási és tanítási lehetőségeket kínál a nyelvvel foglalkozók számára. Az eredeti szövegek olvasása ugyanis nagyban segítheti a szókinccs bővítését és a már tanult szavak új szövegek környezetben történő ismétlését, valamint felhívhatja a tanulók figyelmét a jelentés kontextustól függő változásaira és a mondat szerkesztés, a koherens szöveg építésének és az ehhez szükséges kohéziós eszközök használatának az angol nyelvre jellemző sajátosságaira.

A Jack London és Edgar Allan Poe elbeszéléseit tartalmazó kétnyelvű kiadványok mindezen funkciók ellátására kiválóan alkalmasak, hiszen még a lap alján található szöszedetekkel, a páratlan oldalakon található fordításokkal is megkönnyítik a bátor nyelvtanuló bírkózását a valódi élményt nyújtó irodalmi szöveggel.

A kötetek készítőinek az említetteken kívül van egy másik, nem titkolt célja is: a fordítással foglalkozó, azt gyakorolni kívánó tanulók kezébe olyan segédeszközt kívánunk adni, amely a fordításkészség fejlesztését is szolgálja. A fordító-tanuló sokat tanulhat a fordító lépéseit magyarázó kommentárokból, amelyek bepillantást engednek a neves műfordítók és gyakorlott fordító mesterek fortélyaiába. A kötetekben számos példát találunk a magyar fordítók által szívesen alkalmazott átváltási műveletekre (pl. az igésítés, a mondatszerkezeti változtatások (mondatok összevonása, mellékmondatok főmondatosítása stb.), valamint a gyakran előforduló (tipikus) fordítási nehézségekre (pl. az angol szenvedő szerkezetek vagy éppen a kultúra specifikus történelmi, földrajzi nevek stb. fordítása). Így tehát a köteteket forgató diák valóban értékes tapasztalatokra tehet szert, és bizonyos fordítási technikákat is elleshet, attól azonban óva intenek bárkit is, hogy a szövegeket valamiféle receptkönyvként használja. A fordításokban található megoldások ugyanis mindannyiszor függnek az egyes elemek (lexika, mondatszerkezet) szövegben elfoglalt helyzetétől és funkciójától ugyanúgy, mint a külső kontextus változásaitól. És természetes az is, hogy a fordítói döntéseket a fordító személyisége, alkotói magatartása is befolyásolja.

A fordítás ennél fogva egy olyan szövegváltozat, amely már önmagában is bizonyos kompromisszumok árán jön létre úgy, hogy megfeleljen egy adott kultúra bizonyos időpontban képviselt elvárásainak, konvencióinak. A fordítás így óhatatlanul magán viseli a kultúra akkori állapotának (a keletkezés helye/e időpontja) jegyeit, amiből pedig természetesen következik, hogy egy napjaink-

ban készülő fordítás szöveg bizonyos megoldásaiban szükségképpen különbözni fog a korábbi változatoktól.

Ezért szeretnék kételyemnek is hangot adni a kiadványok bizonyos használati módját illetően, amelyet Tokaji András a előszavában megfogalmaz. Kifejezetten óva intenek, hogy a nyelvet tanulók a magyar szöveg (Babits, Határ Győző stb. fordításai) visszafordításával próbálkozzanak. Az eredmény nyilvánvalóan lehangoló lenne (ami nem igazán segíti a tanulást!), hiszen lehetetlen egy fordítás fordításából az eredetihez akár csak közel azonos szöveget létrehozni (különösen nem ilyen szintű fordítók és szerzők nyomán).

Mindazonáltal úgy gondolom, hogy sok hasznos ismeretre tehet szert, aki veszi a fáradságot és nyomról-nyomra követi a jegyzetírók magyarázatait, így a kötetet nagy haszonnal forgathatják a nyelvet tanulni akaró diákok, de jó segédeszközként szolgálhat a nyelvet tanító pedagógusok számára is. Itt jegyezném meg, hogy mindkét kötetnek jót tett volna, ha a végén szótárszerűen megkapnánk a jegyzetírók által használt terminológia pontos definícióját, így esetleg fény derülne néhány obskurus, a fordítói műveleteket magyarázó kifejezésre (pl. színesít, dúsít stb. Sárík Györgyi), másrészt összehangolná a különböző kötetek jegyzetkészítőinek munkáját is.

Végezetül fontosnak tartom még azt is megjegyezni, hogy a nyelvi anyag igényessége miatt a köteteket azoknak a nyelvtanulóknak/diákoknak ajánlom (ők tudják érdemben hasznosítani), akik legalább jó közepes szintű nyelvtudással rendelkeznek.

Valló Zsuzsa